

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 17. septembra 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti – Nariadenie (ES) č. 4/2009 – Článok 3 písm. b) – Príslušnosť súdov podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného na výživné – Regresná žaloba podaná verejným orgánom, na ktorý prešli práva oprávneného na výživné“

Vo veci C-540/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) z 5. júna 2019 a doručený Súdnemu dvoru 16. júla 2019, ktorý súvisí s konaním:

WV

proti

Landkreis Harburg,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory A. Prechal, predseda Súdneho dvora K. Lenaerts, vykonávajúci funkciu sudcu tretej komory, sudcovia L. S. Rossi (spravodajkyňa), F. Biltgen a N. Wahl,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl a E. Lankenau, splnomocnení zástupcovia,
- španielska vláda, v zastúpení: L. Aguilera Ruiz, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin a M. Heller, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 18. júna 2020,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi WV s bydliskom vo Viedni (Rakúsko) na jednej strane a Landkreis Harburg (okres Harburg, Nemecko) (ďalej len „žiadajúci orgán“) na druhej strane vo veci zaplatenia pohľadávky na výživnom v prospech matky WV s bydliskom v Nemecku, ktorej nároky prešli na základe zákona na tento orgán.

Právny rámeč

Právo Únie

Bruselský dohovor

- 3 Článok 2 prvý odsek Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmeneného neskoršími dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“), stanovuje:

„Ak nie je v tomto dohovore uvedené inak, osoby s bydliskom na území zmluvného štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto štátu.“ [*neoficiálny preklad*]

- 4 Článok 5 bod 2 Bruselského dohovoru stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území zmluvného štátu možno žalovať v druhom zmluvnom štáte:

...

2. vo veciach výživného na súdoch podľa bydliska alebo obvyklého pobytu osoby oprávnenej na výživné.“ [*neoficiálny preklad*]

Haagsky protokol

- 5 Haagsky protokol z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovacu povinnosť bol schválený v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 2009/941/ES z 30. novembra 2009 (Ú. v. EÚ L 331, 2009, s. 17) (ďalej len „Haagsky protokol“).

- 6 Článok 3 tohto protokolu, nazvaný „Všeobecné kritérium rozhodného práva“, stanovuje:

„1. Pokiaľ nie je v [uvedenom] protokole ustanovené inak, vyživovacia povinnosť sa spravuje právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu oprávneného.

2. V prípade zmeny obvyklého pobytu oprávneného sa od okamihu zmeny uplatňuje právny poriadok štátu nového obvyklého pobytu.“

- 7 Článok 10 Haagskeho protokolu stanovuje, že právo verejného orgánu žiadať o náhradu za dávky poskytnuté oprávnenému namiesto výživného sa spravuje právnym poriadkom štátu, ktorému tento orgán podlieha.

Nariadenie č. 4/2009

8 Odôvodnenia 8, 9, 10, 11, 14, 15, 44 a 45 nariadenia č. 4/2009 znejú:

- „(8) V rámci Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného sa [Európske] [s]poločenstvo a jeho členské štáty zúčastnili na rokovaní, ktoré 23. novembra 2007 vyústili do prijatia... [Haagskeho protokolu]. [Tento]... [nástroj] by sa preto [mal] v rámci tohto nariadenia zohľadniť.
- (9) Oprávnenému na výživné by sa malo umožniť jednoduchým spôsobom dosiahnuť v členskom štáte vydanie rozhodnutia, ktoré bude automaticky, bez akejkoľvek ďalšej formality vykonateľné v inom členskom štáte.
- (10) Na dosiahnutie tohto cieľa je žiaduce vytvoriť nástroj Spoločenstva vo veciach vyživovacej povinnosti, ktorý by obsahoval súbor ustanovení o právomoci, o kolíznych normách, o uznávaní a vykonateľnosti, výkone, právnej pomoci a o spolupráci medzi ústrednými orgánmi.
- (11) Rozsah pôsobnosti tohto nariadenia by mal pokrývať každú vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinných vzťahov, príbuzenstva, manželstva alebo švagrovstva, a to s cieľom zaručiť rovnosť zaobchádzania so všetkými oprávnenými na výživné. Na účely tohto nariadenia by sa mal pojem ‚vyživovacia povinnosť‘ vykladať autonómnym spôsobom.

...

- (14) Na účely návrhu na uznanie a výkon rozhodnutia týkajúceho sa vyživovacej povinnosti je preto potrebné v tomto nariadení ustanoviť, že pojem ‚oprávnený‘ zahŕňa verejné orgány, ktoré sú oprávnené konať namiesto osoby, ktorá má nárok na výživné, alebo ktoré sú oprávnené žiadať náhradu za dávky poskytnuté oprávnenému náhradou za výživné. Keď verejný orgán koná v takomto postavení, mal by mať tiež nárok na rovnaké služby a rovnakú právnu pomoc ako oprávnený.
- (15) S cieľom ochrániť záujmy oprávnených na výživné a podporiť riadny výkon spravodlivosti v rámci Európskej únie je potrebné prispôsobiť normy právomoci, ako vyplývajú z nariadenia [Rady] (ES) č. 44/2001 [z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42)]. Skutočnosť, že povinný má obvyklý pobyt v treťom štáte by nemala vylučovať uplatnenie noriem Spoločenstva týkajúcich sa právomoci, a preto by sa viac nemalo odkazovať na normy vnútroštátneho právneho poriadku. Preto je potrebné v tomto nariadení určiť, v ktorých prípadoch môže súd členského štátu vykonávať subsidiárnu právomoc.

...

- (44) Týmto nariadením by sa malo zmeniť a doplniť nariadenie č. 44/2001 nahradením ustanovení uvedeného nariadenia týkajúcich sa vyživovacej povinnosti. S výhradou prechodných ustanovení tohto nariadenia by členské štáty mali vo veciach vyživovacej povinnosti uplatňovať ustanovenia tohto nariadenia o právomoci, uznávaní, vykonateľnosti a výkone rozhodnutí a o právnej pomoci namiesto ustanovení nariadenia [č. 44/2001] odo dňa začiatku uplatňovania tohto nariadenia.
- (45) Keďže ciele tohto nariadenia, a to zavedenie súboru opatrení umožňujúcich zabezpečiť účinné vymáhanie pohľadávok na výživné v cezhraničných situáciách a tak uľahčiť voľný pohyb osôb v rámci Európskej únie, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni jednotlivých členských štátov, ale z dôvodov rozsahu a dôsledkov tohto nariadenia ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva, môže Spoločenstvo prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 zmluvy. ...“

9 Článok 1 ods. 1 nariadenia č. 4/2009 stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinných vzťahov, príbuzenstva, manželstva alebo švagrovstva.“

10 Článok 2 tohto nariadenia stanovuje:

„1. Na účely tohto nariadenia sa uplatňujú tieto definície:

1. ‚rozhodnutie‘ je rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané súdom členského štátu bez ohľadu na jeho označenie, vrátane uznesenia, nariadenia, rozsudku alebo exekučného príkazu, ako aj rozhodnutie o trovách konania vydané súdnym úradníkom. Na účely kapitol VII a VIII pojem ‚rozhodnutie‘ zahŕňa aj rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané v treťom štáte;

...

10. ‚oprávnený‘ je každá fyzická osoba, ktorá má nárok [na] výživné alebo o ktorej sa tvrdí, že má takýto nárok;

...“

11 Článok 3 nariadenia č. 4/2009 znie:

„V členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

- a) súdu podľa miesta obvyklého pobytu odporcu, alebo
- b) súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného, alebo
- c) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov, alebo
- d) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním [je vedľajším návrhom v rámci tohto konania – *neoficiálny preklad*], pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.“

12 Článok 15 tohto nariadenia, nazvaný „Určenie rozhodného práva“, stanovuje:

„Rozhodné právo vo veciach vyživovacej povinnosti sa v členských štátoch, ktoré sú viazané [Haagskym protokolom], určuje podľa tohto protokolu.“

13 Článok 64 tohto nariadenia, nazvaný „Verejné orgány ako žiadatelia“, stanovuje:

„1. Na účely žiadosti o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti alebo o výkon rozhodnutí pojem ‚oprávnený‘ zahŕňa verejný orgán konajúci namiesto fyzickej osoby, ktorá má nárok na výživné, alebo orgán, ktorý má nárok na náhradu za dávky poskytnuté namiesto výživného.

2. Právo verejného orgánu konať namiesto fyzickej osoby, ktorá má nárok na výživné, alebo uplatniť si nárok na náhradu za dávky poskytnuté oprávnenému namiesto výživného sa spravuje právnym poriadkom, ktorému podlieha tento orgán.

3. Verejný orgán môže žiadať o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti alebo o výkon:

- a) rozhodnutia vydaného voči povinnému na návrh verejného orgánu, ktorý sa domáha náhrady za dávky poskytnuté namiesto výživného;
- b) rozhodnutia vydaného v konaní, ktorého účastníkmi boli oprávnený a povinný, v rozsahu, v ktorom poskytol oprávnenému dávky namiesto výživného.

4. Verejný orgán, ktorý žiada o uznanie alebo vyhlásenie vykonateľnosti alebo o výkon rozhodnutia, predloží na požiadanie písomnosť, ktorá preukáže jeho právo podľa odseku 2 a poskytnutie dávok oprávnenému.“

Nemecké právo

- 14 § 1601 Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník), nazvaný „Osoby, ktoré majú vyživovaciu povinnosť“, stanovuje:

„Príbuzní v priamom rade majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť.“

- 15 § 94 ods. 1 prvá veta Sozialgesetzbuch XII (dvanásť kniha Zákonníka sociálneho zabezpečenia, ďalej len „SGB XII“), nazvaný „Prechod práv voči osobe, ktorá má podľa občianskeho práva vyživovaciu povinnosť“, stanovuje:

„Ak má oprávnená osoba za obdobie, v ktorom sa jej poskytujú dávky, nárok na výživné podľa občianskeho práva, tento nárok prechádza až do výšky vyplatených súm spolu s právom na poskytnutie informácií podľa predpisov o výživnom na orgán sociálnej pomoci.“

- 16 Podľa § 94 ods. 5 tretej vety SGB XII musia byť postúpené nároky podľa odseku 1 prvej vety tohto článku uplatnené na občianskoprávných súdoch.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 17 Matka WV, ktorá je ubytovaná v opatrovateľskom zariadení pre seniorov v Kolíne (Nemecko), má podľa § 1601 BGB nárok na výživné na základe príbuzenstva v priamom rade, pričom toto výživné má vyplácať WV s bydliskom vo Viedni (Rakúsko). Matka WV však pravidelne dostáva od žiadajúceho orgánu sociálnu pomoc na základe SGB XII. Tento orgán tvrdí, že v súlade s § 94 ods. 1 prvou vetou SGB XII prechádza na neho nárok príjemcu sociálnej pomoci voči WV, pokiaľ ide o dávky výživného, ktorých vyplácanie prevzal od apríla 2017 v prospech matky WV.

- 18 Amtsgericht Köln (Okresný súd Kolín, Nemecko), ktorý rozhodoval o regresnej žalobe podanej žiadajúcim orgánom proti WV v oblasti výživného, dospel v prvostupňovom konaní k záveru, že nemecké súdy nemajú medzinárodnú právomoc rozhodovať o tejto žalobe. Podľa tohto súdu sa na právomoc založenú na článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009 môže odvolávať len fyzická osoba, ktorá má nárok na výživné.

- 19 V odvolacom konaní Oberlandesgericht Köln (Vyšší krajský súd Kolín, Nemecko) zrušil prvostupňový rozsudok. Tento súd usúdil, že možnosť voľby, ktorú oprávnenému na výživné ponúka článok 3 písm. a) a b) nariadenia č. 4/2009, môže uplatniť aj žiadajúci orgán ako postupník nároku na výživné.

- 20 Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), na ktorý WV podal opravný prostriedok „Revision“ proti rozhodnutiu Oberlandesgericht Köln (Vyšší krajský súd Kolín), sa pýta, či sa verejný orgán, ktorý vyplácal sociálnu pomoc, môže odvolávať na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009, ak prostredníctvom zákonnej subrogácie tento orgán uplatní voči osobe s vyživovacou povinnosťou pohľadávku založenú na ustanoveniach vnútroštátneho občianskeho práva v oblasti výživného.
- 21 V tejto súvislosti vnútroštátny súd na úvod uvádza, že pohľadávka, ktorá prešla na žiadajúci orgán, spĺňa podmienky na to, aby predstavovala vyživovaciu povinnosť v zmysle nariadenia č. 4/2009, a že tento orgán musí túto pohľadávku uplatniť v občianskoprávnom konaní.
- 22 Vnútroštátny súd, keďže sa domnieva, že regresná žaloba vo veci výživného podaná žiadajúcim orgánom patrí do pôsobnosti nariadenia č. 4/2009, uvádza, že hoci sa Súdny dvor v súvislosti s týmto nariadením doposiaľ nevyslovil k otázke uvedenej v bode 20 vyššie, nemecká právna veda nie je, pokiaľ ide o odpoveď na túto otázku, jednotná. Podľa vnútroštátneho súdu totiž niektorí autori na túto otázku odpovedajú kladne, pričom zdôrazňujú potrebu efektívnosti výkonu rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti, aby sa zabránilo najmä tomu, aby osoba s vyživovacou povinnosťou, ktorá má bydlisko v zahraničí, mohla mať prospech zo zvýhodneného zaobchádzania vyplývajúceho zo zásahu verejného orgánu. Iní autori naopak podporujú opačné riešenie, ktoré bolo prijaté v rozsudku z 15. januára 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), týkajúcom sa výkladu článku 5 bodu 2 Bruselského dohovoru a ktoré by sa tiež malo uplatniť v kontexte nariadenia č. 4/2009, čo by malo za následok, že verejný orgán, ktorý prostredníctvom regresnej žaloby pokračuje vo vymáhaní pohľadávky na výživnom, by sa voči osobe s vyživovacou povinnosťou nemohol domáhať možnosti odvolávať sa na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu uvedeného oprávneného.
- 23 Vnútroštátny súd zastáva názor, že na rozdiel od vzťahu typu „pravidlo/výnimka“, ktorý prevláda v rámci Bruselského dohovoru, pravidlá právomoci stanovené v článku 3 nariadenia č. 4/2009 sú všeobecnými a alternatívnymi pravidlami právomoci, a sú teda na rovnakej úrovni. Okrem toho, hoci článok 2 ods. 1 bod 10 nariadenia č. 4/2009 označuje oprávneného ako fyzickú osobu, uvedený súd sa domnieva, že tak ustanovenia tohto nariadenia týkajúce sa vymáhania pohľadávok na výživnom, najmä jeho článok 64, ako aj ciele sledované uvedeným nariadením svedčia v prospech riešenia, ktoré zabezpečuje účinnosť vymáhania pohľadávok na výživnom tým, že verejnému orgánu, na ktorého v súlade s právnymi predpismi prešli nároky oprávneného na výživné, sa priznáva možnosť odvolávať sa na pravidlo o právomoci stanovené v článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009.
- 24 Keďže Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) má pochybnosti o výklade, ktorý navrhuje, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Môže sa verejný orgán, ktorý oprávnenému na výživné poskytoval dávky sociálnej pomoci podľa predpisov verejného práva, odvolávať na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného na výživné podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009, ak voči osobe, ktorá má vyživovaciu povinnosť, uplatňuje prostredníctvom regresnej žaloby občianskoprávnu pohľadávku oprávneného na výživné, ktorá na tento orgán prešla zo zákona na základe toho, že oprávnenému poskytoval dávky sociálnej pomoci?“

O prejudiciálnej otázke

- 25 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa verejný orgán, ktorý sa prostredníctvom regresnej žaloby domáha vrátenia súm vyplatených namiesto výživného oprávnenému na výživné, do ktorého práv tento orgán vstúpil vo vzťahu k osobe s vyživovacou povinnosťou, môže odvolávať na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu uvedeného oprávneného, ktorú upravuje článok 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009.

- 26 Na úvod treba uviesť, že skutočnosti uvedené v spise, ktorými disponuje Súdny dvor, umožňujú dospieť k záveru o uplatniteľnosti ustanovení nariadenia č. 4/2009 v rámci takej regresnej žaloby podanej verejným orgánom, o akú ide vo veci samej.
- 27 Ako totiž uvádzajú nemecká vláda a Európska komisia, právo verejného orgánu, ktorý koná ako žiadateľ, má svoj pôvod vo vyživovacej povinnosti vyplývajúcej z rodinných a príbuzných vzťahov, ktorú má vo veci samej WV voči svojej matke. Výkon takéhoto práva má vo vzťahu k povinnému za následok vyživovaciu povinnosť, na ktorú sa vzťahuje článok 1 ods. 1 nariadenia č. 4/2009.
- 28 Treba pripomenúť, že ustanovenia týkajúce sa pravidiel právomoci sa musia vykladať autonómne najmä s ohľadom na ciele a systém predmetného nariadenia, a preto je potrebné vykladať článok 3 nariadenia č. 4/2009 s prihliadnutím na jeho znenie, ciele, ako aj systém, ktorého je súčasťou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. decembra 2014, Sanders a Huber, C-400/13 a C-408/13, EU:C:2014:2461, body 24 a 25).
- 29 Zo znenia článku 3 nariadenia č. 4/2009, nazvaného „Všeobecné ustanovenia o právomoci“, vyplýva, že toto ustanovenie stanovuje všeobecné kritériá určovania právomoci súdov členských štátov rozhodujúcich vo veciach vyživovacej povinnosti. Na rozdiel od relevantných ustanovení Bruselského dohovoru, ktoré Súdny dvor preskúmal vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 15. januára 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), uvedený článok 3 neobsahuje ani takú všeobecnú zásadu, akou je právomoc súdu podľa bydliska žalovaného, ani také odchylné pravidlá, ktoré treba vykladať reštriktívne, akým je napríklad pravidlo stanovené v článku 5 bode 2 tohto dohovoru, ale obsahuje viaceré kritériá rovnakej úrovne, ktoré sú alternatívne, ako to potvrdzuje použitie spojky „alebo“ po uvedení každého jednotlivého kritéria [pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. septembra 2019, R (Právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností a vyživovacej povinnosti), C-468/18, EU:C:2019:666, bod 29].
- 30 Článok 3 nariadenia č. 4/2009 tak poskytuje oprávnenému na výživné v prípade, že koná ako navrhovateľ, možnosť podať svoj návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti na základe rôznych kritérií na určenie právomoci, a to najmä buď na súde podľa miesta obvyklého pobytu odporcu podľa písmena a) tohto článku 3 alebo na súde podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného podľa písmena b) uvedeného článku [pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. septembra 2019, R (Právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností a vyživovacej povinnosti), C-468/18, EU:C:2019:666, body 30 a 31].
- 31 Keďže však znenie článku 3 nariadenia č. 4/2009 nespresňuje, že na sudy uvedené v jeho písmenách a) a b) sa musí obrátiť samotný oprávnený na výživné, tento článok nezakazuje, s výhradou rešpektovania cieľov a systému tohto nariadenia, aby návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti mohol podať verejný orgán, na ktorý na základe zákona prešli práva uvedeného oprávneného, a to na niektorý z týchto súdov.
- 32 Ako však uviedol tak vnútroštátny súd, ako aj všetky dotknuté osoby v prejednávanej veci, ani ciele ani systém nariadenia č. 4/2009 nebránia tomu, aby súd podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného mal právomoc rozhodnúť o návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti, ktorý podal takýto verejný orgán podľa článku 3 písm. b) tohto nariadenia.
- 33 V prvom rade pripustiť právomoc súdu podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009 na účely rozhodnutia o tomto návrhu je totiž v súlade s cieľmi sledovanými týmto nariadením, medzi ktoré patria – ako mal už Súdny dvor príležitosť zdôrazniť – tak blízkosť medzi príslušným súdom a oprávneným na výživné, ako aj cieľ pripomenutý v odôvodnení 45 uvedeného nariadenia, ktorým je čo najúčinnejšie uľahčiť vymáhanie medzinárodných pohľadávok na výživnom [pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. decembra 2014, Sanders a Huber, C-400/13 a C-408/13, EU:C:2014:2461, body 26, 28, 40 a 41, ako aj zo 4. júna 2020, FX (Námietka proti výkonu rozhodnutia o pohľadávke na výživnom), C-41/19, EU:C:2020:425, body 40 a 41].

- 34 Predovšetkým priznať verejnému orgánu, na ktorý prešli práva oprávneného na výživné, možnosť obrátiť sa na súd podľa miesta obvyklého pobytu tohto oprávneného, môže zabezpečiť účinnosť vymáhania medzinárodných pohľadávok na výživnom, čo je cieľ, ktorého splnenie by bolo naopak oslabené, ak by bolo takémuto verejnému orgánu odňaté právo odvolávať sa na alternatívne kritériá právomoci, ktoré v prospech navrhovateľa vo veciach vyživovacej povinnosti stanovuje článok 3 písm. a) a b) nariadenia č. 4/2009, a to tak v rámci Európskej únie, ako aj prípadne vtedy, keď má odporca bydlisko na území tretieho štátu.
- 35 V tejto súvislosti treba najmä uviesť, podobne ako uviedol generálny advokát v bodoch 38 a 40 svojich návrhov, že keďže článok 3 písm. a) nariadenia č. 4/2009 nepodmieňuje uplatniteľnosť svojich pravidiel v oblasti medzinárodnej súdnej právomoci tým, aby mal odporca bydlisko v členskom štáte, prípad, keď by sa verejný orgán, na ktorý prešli práva oprávneného, nemohol obrátiť na súd podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného, pokiaľ by osoba s vyživovacou povinnosťou mala bydlisko v treťom štáte, by s veľkou pravdepodobnosťou viedol k tomu, že tento orgán by musel uplatniť svoj návrh mimo Únie. Táto situácia, ako aj z nej vyplývajúce právne a praktické ťažkosti, aké zdôraznil generálny advokát v bode 42 svojich návrhov, by mohli ohroziť účinné vymáhanie pohľadávok na výživnom.
- 36 Navyše pripustiť, že verejný orgán, na ktorý prešli práva oprávneného na výživné, sa môže platne obrátiť na súd určený podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009, nijako nemení cieľ riadneho výkonu spravodlivosti, ktorý sleduje toto nariadenie.
- 37 V tejto súvislosti, ako už Súdny dvor rozhodol, tento cieľ sa má chápať nielen výlučne v zmysle najlepšej možnej organizácie súdnictva, ale aj z hľadiska záujmu účastníkov konania, či už navrhovateľa alebo odporcu v rámci žaloby, ktorí musia mať najmä možnosť využívať uľahčený prístup k spravodlivosti a predvídať pravidlá právomoci [pozri rozsudky z 18. decembra 2014, Sanders a Huber, C-400/13 a C-408/13, EU:C:2014:2461, bod 29, ako aj zo 4. júna 2020, FX (Námietka proti výkonu rozhodnutia o pohľadávke na výživnom), C-41/19, EU:C:2020:425, bod 40].
- 38 Prechod práv oprávneného na výživné na takýto verejný orgán pritom nemá vplyv ani na záujmy osoby s vyživovacou povinnosťou ani na predvídateľnosť uplatniteľných pravidiel právomoci, keďže táto osoba s vyživovacou povinnosťou musí v každom prípade očakávať, že bude žalovaná buď na súde podľa miesta svojho obvyklého pobytu alebo na súde podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného.
- 39 V druhom rade skutočnosť, že verejný orgán, na ktorý na základe zákona prešli práva oprávneného na výživné, má možnosť obrátiť sa na súd v mieste obvyklého pobytu oprávneného, je tiež v súlade so systémom nariadenia č. 4/2009, ako aj s jeho štruktúrou, čo odráža najmä jeho odôvodnenie 14.
- 40 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 64 nariadenia č. 4/2009 upravuje práve zásah verejného orgánu ako navrhovateľa, ktorý koná namiesto osoby s nárokom na výživné alebo ktorý má nárok na náhradu za dávky poskytnuté namiesto výživného. Podľa článku 64 ods. 1 nariadenia č. 4/2009 je takýto orgán zahrnutý do definície pojmu „oprávnený“ na účely žiadosti o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutí alebo na účely výkonu rozhodnutí, čo je pojem, ktorý podľa článku 2 ods. 1 bodu 10 uvedeného nariadenia v zásade označuje len fyzickú osobu, ktorá má nárok na výživné alebo o ktorej sa tvrdí, že má takýto nárok. Okrem toho v článku 64 ods. 3 písm. a) toho istého nariadenia sa spresňuje, že tento verejný orgán je oprávnený požiadať o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti alebo požiadať o výkon rozhodnutia vydaného voči dlžníkovi na žiadosť verejného orgánu, ktorý pokračuje vo vyplácaní dávok poskytnutých namiesto výživného.
- 41 Z tohto ustanovenia vyplýva, že takýto verejný orgán mal už predtým možnosť obrátiť sa na súd určený podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009 s tým, aby tento súd mohol prijať rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti v zmysle článku 2 ods. 1 bodu 1 uvedeného nariadenia.

- 42 Zo všetkých vyššie uvedených ustanovení vyplýva, že hoci sa verejný orgán, na ktorý v súlade so zákonom prešli práva oprávneného na výživné, nemôže sám dovolávať postavenia „oprávneného“ na účely určenia existencie vyživovacej povinnosti, musí mať napriek tomu možnosť obrátiť sa na tento účel na príslušný súd podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného na výživné na základe článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009. Po vydaní rozhodnutia týmto súdom v štáte pôvodu bude mať takýto verejný orgán právo, aby mu bolo priznané postavenie oprávneného na účely prípadného návrhu na uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti alebo výkonu tohto rozhodnutia v dožiadanom štáte podľa ustanovení článku 64 uvedeného nariadenia.
- 43 Napokon pripustiť, že verejný orgán, na ktorý prešli práva oprávneného na výživné, má možnosť odvolávať sa na právomoc súdu podľa článku 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009, je tiež v súlade s Haagskym protokolom, na ktorý odkazuje článok 15 tohto nariadenia, pokiaľ ide o určenie rozhodného práva vo veciach vyživovacej povinnosti. V rozsahu, v akom jednak článok 3 ods. 1 tohto protokolu stanovuje, že právo štátu obvyklého pobytu oprávneného v zásade upravuje vyživovaciu povinnosť, a jednak článok 10 uvedeného protokolu, ktorého znenie bolo prevzaté do článku 64 ods. 2 uvedeného nariadenia, stanovuje, že nárok na náhradu priznaný verejnemu orgánu, ktorý poskytol oprávnenému dávky namiesto výživného, podlieha právu, ktorým sa riadi uvedený orgán, potom takáto možnosť vo veľkej väčšine prípadov, ktoré sa vyznačujú tým, že sídlo verejného orgánu a obvyklý pobyt oprávneného sa nachádzajú v tom istom členskom štáte, umožňuje zabezpečiť súbeh medzi pravidlami určenia súdu a pravidlami týkajúcimi sa uplatniteľného hmotného práva, čo je vhodné na účely rozhodovania o veciach v oblasti vyživovacích povinností.
- 44 Vzhľadom na všetky uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že verejný orgán, ktorý sa prostredníctvom regresnej žaloby domáha vrátenia súm vyplatených namiesto výživného oprávnenému na výživné, do ktorého práv tento orgán vstúpil vo vzťahu k osobe s vyživovacou povinnosťou, sa môže odvolávať na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu uvedeného oprávneného, ktorú stanovuje článok 3 písm. b) nariadenia č. 4/2009.

O trovách

- 45 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Verejný orgán, ktorý sa prostredníctvom regresnej žaloby domáha vrátenia súm vyplatených namiesto výživného oprávnenému na výživné, do ktorého práv tento orgán vstúpil vo vzťahu k osobe s vyživovacou povinnosťou, sa môže odvolávať na právomoc súdu podľa miesta obvyklého pobytu uvedeného oprávneného, ktorú stanovuje článok 3 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti.

Podpisy